

Heydər Əliyev sıradan bir təqvim gününü fəaliyyəti ilə tarixə çevirmişdir

İnsan cəmiyyəti təşəkkül tapandan bəri yaşam tərzini müəyyənləşdirmək, problemləri həll etmək, dövlət qurmaq, onun ərazisini qoruyub saxlamaq, cəmiyyəti idarə etmək haqqında düşünüb. Bu düşüncələr çərçivəsini müəyyənləşdirən, ona yeni ideya gətirənlər, cəmiyyəti idarə edən liderlər bu və ya digər formada tarixin yaddaşında qalırlar.

Bir çoxları hələ sağlıqlarında fəaliyyətləri ilə tarix yazırlar. Məhz bu səbəbdən həmin görkəmli şəxsiyyətlərin adları tarix durduqca yaşayır, hər gələn nəsil onları öyrənir, qoyub getdikləri irsdən bəhrələnilir.

Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev məhz belə tarixi şəxsiyyət, görkəmli dövlət və siyasi xadimdir. Bu böyük şəxsiyyət birinci dəfə - 1969-cu ildə Azərbaycanın rəhbəri seçildə fəaliyyəti, geniş dünyagörüşü və siyasi çəkisinin ağırlığı ilə sübut etdi ki, o nəinki Azərbaycanı, hətta böyük sovetlər ittifaqını idarə etməyə qadirdir. Keçmiş sovet mətbuatını, xüsusilə 40-50 il əvvəlin qəzet-jurnallarını vərəqləməklə bu fikrin təsdiqini tapmaq mümkündür. O dövrün nüfuzlu mətbuat orqanları gənc Azərbaycan rəhbərinin idarəetmə üsullarından, qısa zamanda respublikanın əldə etdiyi böyük uğurlardan çox yazmışlar. Və yazılanların hamısı da həqiqəti əks etdirmiş, Heydər Əliyevin fəaliyyətinə obyektiv qiymət vermişdir.

Azərbaycanın çoxəsrlik dövlətçilik tarixində Heydər Əliyev epoxasının müstəsna yeri var. Elə ona görə də Ulu Öndərin Azərbaycanda birinci dəfə siyasi hakimiyyətə gəldiyi 1969-cu ilin 14 iyul günü daim xatırlanır, qeyd olunur. Bu tarix Azərbaycanın xilasının birinci mərhələsi, xalqın özünə qayıdış günüdür.

1969-cu il iyulun 14-dən başlayaraq Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafı Ulu Öndərin fəaliyyətinin əsasını təşkil etdi. Çünki həmin vaxta qədər respublikamızda iqtisadi vəziyyət acınacaqlı idi. Azərbaycan SSR iqtisadi göstəricilərinə görə keçmiş SSRİ-də ən geridə qalmış respublikalardan biri idi. Sənaye və kənd təsərrüfatı sahələrinin günün tələblərinə cavab verməməsi əhəlinin güzəranının getdikcə pisləşməsi ilə nəticələnmişdi. Baxmayaraq ki, respublikanın imkanları yetərincə idi. Amma təbii sərvətlərimizdən əldə olunan gəlir Moskva tərəfindən digər müttəfiq respublikaların inkişafına yönəldilirdi, Nəticədə ötən əsrin 50-ci illərin-

dən sonra SSRİ-də başlanan sənayeləşmə Azərbaycandan yan keçir, respublikada işsizlərin sayı artır, gənc əhəlinin bir qismi iş dalınca ittifaqın müxtəlif şəhərlərinə üz tuturdu.

Az vaxtda Heydər Əliyev Azərbaycandakı bu tənəzzülə son qoydu. Onun hakimiyyətə gəlişi ilə həyatın bütün sahələrində yüksəliş, milli ruhun və mənəviyyətin oyanış dövrü başladı. Azərbaycan keçmiş SSRİ-də inkişaf tempinə görə ön sırada yer tutdu. Heydər Əliyevin dövlət xadimi və siyasi rəhbər kimi mövqeyi sovetlər birliyində o qədər möhkəmləndi ki, mərkəzi hakimiyyətdə təmsil olunan ermənilərin yaratdığı bütün maneələrə baxmayaraq, Azərbaycanın böyük oğlu SSRİ-nin rəhbərlərindən biri kimi yüksək vəzifəyə irəli çəkildi.

ABŞ-nin məşhur dövlət və siyasi xadimi Zbiqnev Bzejinski xatirələrində yazır: "Sovet İttifaqı dövründə Heydər Əliyevlə görüşməmişdim, amma, əlbəttə, onun haqqında eşitmişdim. Mən xüsusilə Ağ evdə çalışarkən sovet sistemi ilə maraqlanırdım və sovet liderləri ilə əlaqələrim var idi. Bilirdim ki, Heydər Əliyev aparıcı rəhbərlərdən biridir və onun adı hansısa məqamda hətta partiyanın baş katibi vəzifəsi üçün hallandırılırdı. Mən bilirdim ki, onun geniş siyasi təcrübəsi var. Heydər Əliyev Azərbaycanın beynəlxalq miqyasda mövqeyinin möhkəmləndirilməsi üçün, şübhəsiz, çox müsbət işlər görmüşdür. Siyasi sabitliyin yaradılması sahəsində gördüyü işin nə qədər səmərəli olduğunu isə hazırda heç kim qiymətləndirə bilməz. Azərbaycanın siyasi sistemi ilkin inkişaf mərhələsində olduğundan bu məsələyə qəti cavab vermək mümkün deyildir, bunu gələcək göstərəcəkdir".

Bu, doğrudan da, belədir. Ulu Öndər Azərbaycanın bir ölkə kimi dünya xəritəsindən silinməsinin qarçısını alan xilaskardır. Bu xilaskarlığın tarixi Azərbaycan Respublikasının SSRİ adlanan imperiyanın tərkibində olduğu vaxtlara gedib çıxır. Ümummilli Lider 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan üçün əlindən gələni əsir-

gəməmiş, onun inkişaf etməsi, çiçəklənməsi, ən qabaqcıl respublikalar sırasına çıxması yolunda bütün qüvvə və bacarığını sərf etmişdir. Azərbaycanı keçmiş müttəfiq respublikalar sırasında önə çıxaran Heydər Əliyev həmin dövrdə respublikamızda yüzlərlə sənaye və kənd təsərrüfatı obyektləri tikdirmiş, Bakıda, eləcə də digər şəhər və rayonlarda çoxlu sayda yaşayış massivləri inşa etdirmiş, yollar və körpülər saldırmış, ucqar kəndlərə belə elektrik və qaz xətləri çəkmişdir.

Heydər Əliyev dövrünün ən parlaq simalarından biri kimi Sovet İttifaqının rəhbərliyinə yüksələn ilk azərbaycanlı idi. Elə həqiqətlər var ki, onu mütləq demək lazımdır. Ulu Öndər keçmiş SSRİ-də rəhbər postlardan birinə yiyələnməklə yanaşı, Sov.İKP Siyasi Bürosu üzvləri arasında sovet rejiminin çökəcəyinin labüdlüyünü hamıdan tez hiss edən bir şəxsiyyət olmuşdur. Bununla bağlı 2001-ci ildə Ulu Öndər Rusiya telekanallarından birinin "SSRİ niyə dağıldı?" sualına belə cavab vermişdi: "SSRİ-nin dağılması təsadüfi hadisə deyildi. SSRİ bütün bu illər ərzində bu süquta doğru gedirdi. Dağılması isə qanunauyğun yekun idi. Bu, SSRİ-də və dünyada baş verən ictimai-siyasi proseslərin nəticəsi idi. Mən Moskvada işləmişəm, Siyasi Büronun üzvü olmuşam. O zamandan artıq hiss olunurdu ki, bu quruluşun perspektivi yoxdur. Sovet quruluşu qapalı sistem üçün nəzərdə tutulmuşdu. Sonra ölkə yavaş-yavaş açıldıqca sovet ölkəsi ilə digər ölkələr arasında həyat səviyyəsi arasındakı fərq hiss olunmağa başladı. Bu fərq ildırım sürəti ilə olmasa da, tədricən insanlara təsir etməyə başladı".

Sovet imperiyası dağıldıqdan sonra Ümummilli Liderin hakimiyyətə qayıdışı dövlətimizin beynəlxalq təqdimatında böyük hadisə oldu. Onu dünya, sadəcə, təkcə kiçik bir ölkənin başçısı kimi yox, həm də vaxtilə dünyanın altıda bir hissəsinə malik və fəvqəldövlət olan SSRİ-nin rəhbərlərindən biri kimi qəbul etdi. Ulu Öndərin hakimiyyətə qayıdışı həm də bütün dünyaya ismarış idi. Həmin ismarışın mahiyyəti belə idi: indi Azərbaycan rəhbərliyinə təcrübəli və məşhur siyasətçi gəlib. İkinci dəfə rəhbərlik etdiyi 10 ildə o, Azərbaycanı dünyaya tamamilə başqa formada, xalqının və dövlətinin layiq olduğu şəkildə təqdim etdi. Ölkəmizin dünyaya inteqrasiya etməsi üçün ən zəruri addımları atdı.

Azərbaycan xalqının yaddaşına Ulu Öndərin adı ilə düşən 1969-cu ilin 14 iyulu respublikamızın tarixində dönüş günü, xalqımızın yaddaşında əlamətdar gün kimi qalır. Dövlətimizin mədəni, iqtisadi yüksəlişində, xalqımızın rifah halının yaxşılaşmasında, indiki müstəqil dövlətimizin təməlinin qoyulmasında və Azərbaycan tarixinə 44 günlük savaşın akkordunu şəərəflə yazan Böyük Zəfərdə də həmin günün payı əvəzsizdir.

*Züleyxa ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"*